

ALB

Collectie klisterspuiten, w.o. een zgn. "Soi-même" (een doe het zelf klisterspuit). Rechts op de voorgrond een speculum, Frankrijk 19e eeuw.

Expositie Frans medisch tin

In Frankrijk voor de Romeinse verovering exploiteerden de Galliërs reeds tinmijnen in en om Bretagne: Finistère en Saint Renan, die nu nog in gebruik is. In de 17e eeuw werd niet alleen dit tin gebruikt, maar ook tin uit Malakka dat door de Hollanders werd aangevoerd.

Tot op dat moment werd een erg zuivere alliage gebruikt, maar rond 1700 begon men steeds meer lood toe te voegen (dit was goedkoper) tot een percentage van 15%. Dit duurde voort tot een Dr. Pline ontdekte dat bijvoorbeeld medicijnen en zalven die in een tinnen pot met een dergelijk hoog percentage lood werden bewaard, gevaar opleverden voor de gezondheid. In het bekende Hospitaal des Invalides te Parijs werd ontdekt dat al het in gebruik zijnde tin teveel lood bevatte, hetgeen ernstige buikpijnen en kolieken veroorzaakte bij de toch al zieke patiënten. Hierna werd een algemene maatregel van kracht om dergelijke calamiteiten te voor-

komen en werd een percentage van 10% als maximum toegestaan.

Drie groepen

In de loop der eeuwen werd tin voor vele doeleinden gebruikt, zoals op religieus, artistiek, huishoudelijk en ook medisch gebied. Het medische en pharmaceutische tin kunnen we in drie groepen onderverdelen t.w.: Verzorgingsartikelen, zoals bijvoorbeeld warm waterborden, kruiken, kommen met deksel om soep en spijzen langer warm te kunnen houden, zuigbekers en flessen om liggende patiënten en zuigelingen te kunnen voeren, en urinalen en ondersteken voor de noodzakelijke behoeften. Deze voorwerpen zijn tot in de late 19e eeuw in ziekenhuizen in gebruik gebleven vanwege hun duurzaamheid, het gemakkelijke reinigen en hun relatief lage prijs ten opzichte van het toen nog kostbare glas en porselein.

Groep 2 bestaat uit medische instrumenten, gebruikt bij zowel huisartsen als specialisten in ziekenhuizen. Hieronder vallen de bloedzuigerpotten, zijnde een soort wormendoos met luchtgaten om bloedzuigers in leven te houden als ze niet in functie op een patiënt waren. Aderlatingsbakken met schaalverdeling om de hoeveelheid afgetapt bloed te meten en klisterspuiten in een groot aantal variaties voor het toedienen van klisma's voornamelijk gevuld met zeepsop en

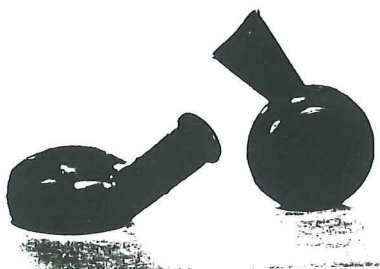
diverse oliën, om de stoelgang te bevorderen en de darmen te zuiveren.

Verder speculums om in de meest intieme vrouwelijke organen te kunnen kijken en sondes om hetzelfde te kunnen doen bij de mannelijke sekse, en bekers met deksel en tuit waarin kokend water en kruiden werden gedaan waarna men met een doek over het hoofd de vrijkomende dampen kon opvangen om de ademhaling te verbeteren en de luchtwegen te zuiveren.

De derde groep is voornamelijk in gebruik geweest bij apotheken en particulieren. In de apotheek vonden we zalfpotten, maatkannen met schaalverdeling en kruidenpotten, w.o. de zgn. Theriakannen, die soms meer dan een meter hoog waren en die een heilzaam werkend middel bevatten bestaande uit een mengsel van opiaten, stroop, honing en vruchtvlees waarmee men bijna alle kwalen te lijf ging.

Deze voorwerpen bevonden zich ook in de huisapotheek, waaronder ook een klisterspuit die zulke afmetingen had, dat men er op zittend zichzelf een klisma kon toedienen. Blijkbaar was de stoelgang in die dagen een dusdanig probleem dat er zelfs complete zitmeubelen bestonden waarin de spuit keurig weggewerkt kon worden.

H.B. Havinga van de "Tinkamer" te Heemstede (Herenweg 142, tel. 023-283127) is er na lang zoeken in Frankrijk in geslaagd van al deze voorwerpen één of meerdere exemplaren te bemachtigen, stammende uit de 17e t/m 19e eeuw, zodat een mooie collectie is ontstaan die naast zijn voorraad van honderden stuks antiek tin uit diverse Europese landen ten verkoop zal worden aangeboden vanaf *zaterdag 15 november t/m maandag 1 december, dagelijks van 10.00 tot 18.00 uur. Zondags en 's avonds vlgs. afspraak.*

Tinnen urinalen, Nederland en Frankrijk omstr. 1800.

V.l.n.r.: zuigbekertje, Nederland 1750; ziekenbekertje, Frankrijk 1800 en een zuigflesje, Frankrijk omstr. 1800.